

ADEVĂRATELE ORIGINI ALE EXPRESIEI

limba română, domnișoară „frumoasă ca o oțnoșenie scrisă pe hârtie *galanțchi*”, e curtată cu stil și pasiune de către „măiastrul” Eugen Lungu. Acesta îi „macină” termenii „fistichii”, cercetând originea unora și constatând cu „mahnă” utilizarea incorectă sau dispariția altora...

De ce spunem așa, întrebă (sau afirmă) sfidătoare coperta, pe fundalul căreia ne ignoră maestos eminența cenușie din tabloul vestit al lui Jean-Léon Gérôme. Volumul, apărut la Editura ARC în anul curent, este o interesantă lecție de istorie a literaturii, „predată” de un expert în aceasta.

Cartea este un amestec eteroclit de analize ale unor expresii și lexeme despre care cititorul a auzit sau nu, dar care sunt prezentate acestuia într-o manieră digerabilă și, pe alocuri, chiar hazlie. Autorul explorează universul lingvistic începând cu cele mai triviale cuvinte și expresii până la noțiuni de filozofie și istorie. Astfel, aflăm despre adevăratele origini ale expresiei pline de sensuri nobile *dragoste platonice*, în contrast cu mâr-lăneasca „dezmiardare” *fa*. Descoperim, apoi, elemente uitate ale vocabularului, precum *oca*, *a citi din doască* în *doască* sau oximoronicul neologism arhaic *pager*, ca să elucidăm ulterior parcursul istoric al celor mai tinere dintre lexemele românești, precum *glamour*, *futon* sau *blockbuster*.

Pe lângă valoarea lingvistică, lucrarea conține și o serie de sinteze cultural-istorice, condimentate pe alocuri cu aprecieri personale referitoare la noțiunile discutate. Citim, astfel, despre evoluția (sau involuția) moralității din Antichitate până în prezent, în articolul despre „*amour grec* sau *dragoste platonice*”, unde aflăm că „Platon consideră că acest tip de relații (homosexuale) reprezintă un indiciu al libertăților sociale de care se bucură cetățenii unui stat. Acolo unde homosexualitatea e interzisă nu putem vorbi de triumful democrației”. Observăm, de asemenea, că scriitorul nu se sfiște să abordeze cele mai delicate subiecte ale contemporaneității. Aceeași îndrăzneală o regăsim și în articolul despre sensul adevărat al gestului copilăresc „figa” ori despre originea unor înjurături ca fenomen lingvistic, care, după cum spune dumnealui, „sunt o temă tabu pentru filologi”.

Dincolo de aspectele triviale ale limbii române, Eugen Lungu analizează exhaustiv și sensurile adevărate ale unor expresii regăsite în operele marilor scriitori români (îndeosebi Alecsandri și Eminescu). Aflăm, așadar, că expresia *pâinea amară a exilului* nu este, cum crede majoritatea, o aluzie dramatică la destinul tragic al exi-

Loredana MOLEA

anul II, Universitatea de Medicină și Farmaceutică „Gr.T. Popa”, Iași

laților, ci dimpotrivă, o ironie la adresa „martirilor” contemporani cu V. Alecsandri, care trăiau bine mersi în străinătate câțiva ani (chiar mai bine mersi decât acasă), pentru ca apoi să revină în țară și să aștepte laude și onoruri pentru curajul de a fi mâncat *pâinea amară a exilului*. Mai aflăm și despre explicațiile alternative ale expresiei „Aiașta nu se

poate, Măria Ta!”, însușind o frumoasă lecție de istorie a românilor.

Printre rânduri se poate simți o ascuțită și subtilă critică la adresa ignoranței utilizatorilor limbii române care o mutilează și o schingiuiesc după bunul lor plac, neținând seama de normele stabilite de lingviști și de evoluția naturală a acestora: „Înlocuirea verbelor *a bea*, *a mânca*, care par unora vulgare, cu *a servi* nu reprezintă o exprimare elegantă, politicoasă, ci o incorectitudine provenind din insuficiența cunoaștere a limbii române. (...) Greșesc, cum spuneam, și cei mai buni”. Totuși, observăm și o atitudine tolerantă față de presupusa decădere a moralității din ziua de azi, ceea ce ne dezvăluie ambele fețe ale criticului literar Eugen Lungu, permițându-ne să le analizăm în paralel.

„S-ar putea totuși crede ca presupusa decentă a epocii crinolinelor să mascheze o vicleană ipocrizie și ca secolul în blugi, mini și adidași să nu fie cu nimic inferior etic veacului în fuste extralungi, susținute pe arcuri-balene, ce le dau rotunjimile unor mici cupole ambulatorii.”

De ce spunem așa este o carte care ne deschide, în primul rând, poarta spre noi întrebări. E adevărat că ne oferă și câteva piese din puzzle-ul limbii române, dar, înainte de toate, ne face să realizăm, noi, cititorii simpli, neversați în domeniul filologic, că limba română e un mecanism viu în continuă schimbare și ne face ca, data viitoare când o să discutăm cu un prieten sau un coleg despre te miri ce, să ne întrebăm „de ce am spus așa?”.

În esență, Eugen Lungu ne propune un fel de mi-nienciclopedie a limbii vorbite și scrise, care va părea, cu siguranță, interesantă oricărui utilizator de limba română.